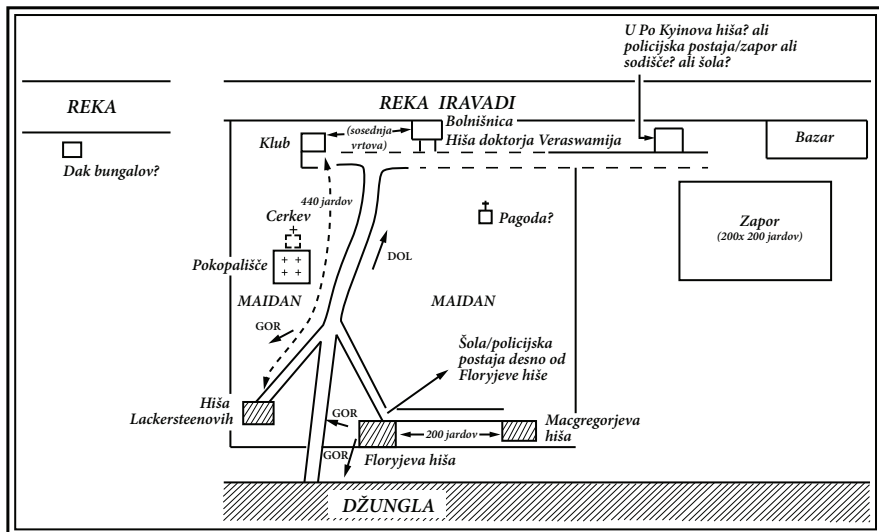

George Orwell
BURMANSKI DNEVI

prevedla Tina Mahkota

... v samoti nepristopni tej,
v grmovja melanholičnega senci ...
(Shakespeare, *Kakor vam drago*)

Orwellova skica Kyauktade

I

U Po Kyin, okrajni mirovni sodnik v Kyauktadi v Gornji Burmi, je sedel na svoji verandi. Ura je bila šele pol devetih, toda bil je mesec april in v zraku je vladala zato-hlost, nekakšna pretnja dolgih zadušljivih opoldanskih ur. Sem ter tja so rahle sapice, ki so se zdele skorajda nena-vadno sveže, zganile pravkar zalite orhideje, ki so visele z napuščev. Za orhidejami se je v daljavi videlo prašno, ukrivljeno deblo palme, od tam naprej pa samo še bleščече ultramarinsko nebo. V zenitu, tako visoko zgoraj, da se je človeku že od samega pogleda nanje zvrtele v glavi, je brez enega samega zamaha kril krožilo nekaj mrhovinarjev.

Ne da bi trenil z očmi, je U Po Kyin kot kak velik porce-lanast malik zrl v srdito sončno svetlobo. To je bil moški pri petdesetih, tako debel, da že leta ni vstal s stola brez pomoči, in vendar je bil, pri vsej svoji zajetnosti, skladen in celo lep; kajti Burmanci se ne povesejo in napihnejo kot belci, temveč se redijo simetrično, kot nabrekajoče sadje. Njegov obraz je bil ogromen, rumen in skoraj povsem brez gub, oči je imel rumenkasto rjave. Njegova stopa-la – štiriogлата in z visokimi loki ter s prsti enake dolžine, so bila gola in prav takšna je bila tudi njegova na kratko postrizena glava, oblečen pa je bil v enega tistih živopisnih arakanskih *longyijev* z zelenim in škrlatnim kockastim vzorcem, kot jih nosijo Burmanci ob neslužbenih prilo-žnostih. Žvečil je betel iz lakirane škatle na mizi in razmi-šljal o svojem dosedanem življenju.

To je bilo življenje, polno bleščecih uspehov. U Po Kyi-nov najzgodnejši spomin, tam nekje iz osemdesetih let, je bil spomin na to, kako kot gol trebušast otrok stoji in gleda britanske čete, ki zmagovito korakajo v Mandalaj.

Spominjal se je groze, ki jo je občutil ob pogledu na kolone visokoraslih, z govedino hranjenih mož rdečih obrazov in v rdečih plaščih; in spominjal se je dolgih pušk na njihovih ramah in težkega, ritmičnega topota njihovih škornjev. Nekaj minut jih je gledal, nato pa odnesel pete. Na svoj otroški način je vedel, da se njegovo ljudstvo ne more meriti s to raso velikanov. Boriti se na strani Britancev, postati parazit na njihovem telesu, to je bila njegova prevladujoča ambicija, celo ko je bil še otrok.

Pri sedemnajstih se je potegoval za vladno imenovanje, a mu ga, ker je bil reven in brez prijateljev, ni uspelo dobiti, zato je tri leta delal v smrdljivem labirintu mandalajskih bazarjev, vodil knjige bogatih veletrgovcev z rižem in občasno kradel. Pri dvajsetih se mu je nato nasmehnila sreča, da se je s pomočjo izsiljevanja dokopal do štiristo rupij in pri priči odšel v Rangun in si z denarjem utrl pot do mesta vladnega uradnika. Služba je bila donosna, čeprav je bila plača majhna. V tistem času si je krog pisarjev znal zagotoviti redni vir dohodka z nezakonitim prisvajanjem vladnih dobrin, in Po Kyin (takrat je bil še čisto navaden Po Kyin, častni U je sledil leta pozneje) se je povsem naravno priključil tovrstnemu delovanju. Vseeno pa je bil preveč talentiran, da bi vse življenje preživel kot pisar in kradel mizerne ane in pajse. Nekega dne je izvedel, da bo vlada, ki ji je primanjkovalo nižjih uradnikov, kmalu imenovala na položaje nekatere od pisarjev. Novica o tem naj bi bila javno objavljena čez en teden, toda ena od Po Kyinovih odlik je bila ta, da je dobil informacije zmeraj en teden pred drugimi. Zavohal je priložnost zase in oklevetal vse tovariše v svojem uradu, preden so se ti sploh utegnili vznemiriti. Večino od njih so poslali v zapor, Po Kyina pa so za poštenost nagradili z imenovanjem na mesto pomočnika vodje občinske uprave. Vse odtlej se je nenehno

vzpenjal. Zdaj, pri šestinpetdesetih, je bil okrajni mirovni sodnik in skoraj zagotovo bo še nadalje povišan in imenovan za namestnika visokega komisarja, tako da mu bodo Angleži ne le enakovredni, temveč celo podrejeni.

Njegove sodniške metode so bile preproste. Niti za največjo možno podkupnino ni nikoli prodal svoje razsodbe v kateremkoli primeru, ki mu je bil dodeljen, kajti vedel je, da sodnika, ki nepravilno sodi, prej ali slej ujamejo. Njegova praksa, in to dosti varnejša, je bila ta, da je jemal podkupnino od obeh strani, nato pa o primeru razsodil v strogo zakonitih okvirih. S tem je dosegel koristen sloves nepristranskosti. Poleg stalnega prihodka od pravih strank je U Po Kyin neprestano uvajal nove dajatve po nekakšnem zasebnem sistemu obdavčenja v vseh vaseh, ki so bile pod njegovo jurisdikcijo. Če se je katera od vasi uprla plačevanju prispevkov, je U Po Kyin podvil kazenske ukrepe – vas so napadle tolpe *dacoitov*, vaške vodje pa so na podlagi lažnih obtožb pozaprl in tako naprej – in nikoli ni dolgo trajalo, pa je bil dolžni znesek poravnati. Prav tako je prejemal delež od vseh večjih ropov v okraju. V glavnem so to vsi vedeli, razen U Po Kyinovi uradno predpostavljeni (noben britanski uradnik ne bo nikoli verjel ničemu proti lastnim ljudem), toda vsi poskusi, da bi ga razkrinkali, so se brez izjeme izjalovili; njegovi pristaši, ki so mu bili lojalni, ker so bili sami udeleženi pri plenu, so bili preštevilni. Vsakič, ko je bila proti njemu podana kaka obtožba, jo je U Po Kyin preprosto izničil z nizom lažnih pričevanj, temu so sledile protiobtožbe, z njimi pa si je le še bolj utrdil položaj. Bil je praktično nedotakljiv, kajti bil je predober poznavalec človeške narave, da bi kdaj uporabil napačen instrument, pa tudi zato, ker je bil tako zelo več spletk, da nikoli ne bi mogel zaradi nemarnosti ali nevednosti udariti mimo. S precejšnjo gotovostjo

bi se dalo reči, da ga ne bodo nikoli razkrinkali, tako da se bo vzpenjal od uspeha do uspeha in nazadnje umrl, zasut s častmi, težak več *lakhov* rupij.

A tudi onkraj groba bo še naprej uspešen. Po budističnem verovanju bodo tisti, ki so za življenja povzročali zlo, naslednjo inkarnacijo preživeli kot žaba, podgana ali kaka druga nižja žival. U Po Kyin je bil dober budist in se je nameraval zaščititi pred to nevarnostjo. Zadnja leta bo posvetil dobrim delom, ki se bodo tako nagrmdila, da bodo odtehtala ostali del njegovega življenja. Njegova dobra dela se bodo najverjetneje udejanjila v obliki graditve pagod. Štiri pagode, pet, šest, sedem pagod – duhovniki mu bodo že povedali, koliko – z izrezljanim kamenjem, pozlačenimi dežniki in zvončki, ki bodo pozvanjali v vetru, vsak zvončkljaj ena molitev. In nazaj na zemljo se bo vrnil kot človek, in to kot moški, zakaj ženska je na približno enaki ravni kot podgana ali žaba – ali pa v najslabšem primeru kot kaka častitljiva žival, na primer kot slon.

Vse te misli so se U Po Kyinu podile po glavi, hitro in povečini v podobah. Njegovi možgani, četudi so bili zviti, so bili barbarski in nikoli niso delovali brez kakega povsem določenega cilja; gola meditacija je presejala U Po Kyinove zmožnosti. Zdaj je dosegel točko, h kateri so se stekale njegove misli. Svoje dokaj majhne, trikotne dlani je položil na naslonjala stola, se malce obrnil in z nekoliko sopečim glasom zaklical:

»Ba Taik! Ej, Ba Taik!«

Ba Taik, U Po Kyinov služabnik, se je prikazal skozi zastor iz kroglic na verandi. To je bil kozav moški nizke rasti z boječim in nekoliko sestradanim izrazom na obrazu. U Po Kyin mu ni dajal plače, kajti obsojen je bil zaradi tatvine, in ena sama beseda bi zadoščala, pa bi ga poslali v

zapor. Med približevanjem se mu je Ba Taik tako globoko klanjal, da je bilo videti, kot da hodi zadenjsko.

»Najsvetejši bog?« je rekel.

»Me kdo čaka, da bi ga sprejel, Ba Taik?«

Ba Taik je obiskovalce naštel na prste: »Starešina vasi Thitpingyi, vaša milost, ki je prinesel darila, in dva vaščana, obtožena telesnega napada v zadevi, ki ji bo sodila vaša milost, in tudi onadva sta prinesla darila. Ko Ba Sein, vodja urada komisarjevega namestnika, bi vas tudi želel videti, potem pa je tu še Ali Šah, policijski stražnik, in še neki *dacoit*, ki mu ne vem imena. Mislim, da sta se sprla zaradi nekih zlatih zapestnic, ki sta jih ukradla. Pa še neko mlado dekle iz vasi z majhnim otrokom je prišlo.«

»Kaj bi pa rado?« je rekel U Po Kyin.

»Pravi, da je otrok vaš, o, najsvetejši.«

»Ah. In starešina, koliko pa je prinesel?«

Ba Taiku se je zdelo, da samo deset rupij in košaro mangov.

»Povej starešini,« je rekel U Po Kyin, »da mora biti dvajset rupij in da se bodo on in njegova vas znašli v težavah, če denarja jutri ne bo tu. Vse druge bom sprejel zelo kmalu. Reci Ko Ba Sein, naj pride k meni.«

Ba Sein se je takoj pojavil. To je bil vzravnan človek z ozkimi rameni, zelo visok za Burmanca, z neobičajno gladkim obrazom, ki je spominjal na kavni puding. U Po Kyin je našel v njem koristno orodje. Brez domišljije in marljiv se je izkazal za odličnega pisarja, in gospod Macgregor, komisarjev namestnik, mu je zaupal večino svojih uradnih skrivnosti. U Po Kyin, ki ga je v dobro voljo spravilo nekaj, na kar je v tistem pomislil, je Ba Seina nasmejano pozdravil in pomahal z roko proti škatli z betelom.

»No torej, Ko Ba Sein, kako kaj napreduje najina zadeva? Upam, da se, kot bi rekel naš dragi gospod Macgregor,«

je U Po Kyin naenkrat prešel na angleščino, »odvija z očitnim napredkom?«

Ba Sein se ob tej domislici ni zasmel. Ves trd se je z ravnim hrbtom usedel na prazen stol in odgovoril:

»Odlično napreduje, gospod. Naš izvod časopisa je prispel danes zjutraj. Izvolite si ga ogledati.«

Pokazal mu je izvod dvojezičnega časopisa, ki se je imenoval *Burmese Patriot*. To je bil bedna, obrekljiva tiskovina na osmih straneh, obupno slabo natisnjena na papir, ki je bil tako zanič kot papir za pivnike, in ki so jo deloma sestavljale vesti, pokradene iz *Rangoon Gazette*, deloma pa plitka nacionalistična pretiravanja. Na zadnji strani je bil tisk tako zmazan, da je bila cela pola katranasto črna, kot v znak žalovanja zaradi nizke naklade. Članek, na katerega je bil opozorjen U Po Kyin, je bil precej drugačnega kova kot vse ostalo v njem. Takole se je glasil:

»Katera torej je v teh srečnih časih, ko mi, ubogi črnici, doživljamo vzpon, ki nam je dan po zaslugi zahodne civilizacije z njenimi mnogovrstnimi blagodatmi, kot so kinematograf, strojnice, sifilis itd., tista tema, ki bi nas lahko bolj navdihovala od teme zasebnega življenja naših evropskih dobrodelnikov? Zato torej menimo, da bi naše bralce utegnilo zanimati, da bi izvedeli kaj več o dogajanju v osrčju okrožja Kyauktada. In še prav posebej o gospodu Macgregorju, čislmem namestniku komisarja omenjenega okrožja.

Gospod Macgregor pripada tisti vrsti imenitnega starega angleškega gentlemana, katere številne primerke imamo pred očmi v teh srečnih časih. On je ‚družinski človek‘, kot radi rečejo naši dragi angleški sorodniki. Tako zelo družinski je, da ima že tri otroke v okrožju Kyauktada, kjer se mudi šele eno leto, v svojem zadnjem okrožju Shwemyo pa je pustil za seboj šest mladih potomcev. Morebiti je to

res zgolj pomota s strani gospoda Macgregorja, da je pustil te malčke brez vsakršnih sredstev in da nekaterim od njihovih mater grozi stradež, itd. itd. itd.«

Sledil je še en stolpec s podobno vsebino, in naj je bil še tako beden, je bil znatno nad ravnijo drugih člankov v listu. U Po Kyin je pozorno prebral cel članek, držoč časopis od sebe na dolžini roke – bil je daljnoviden – in ustnice premišljuječe vlekel nazaj, da so se pokazali mnogoštevilni majhni prekrasni zobje, krvavordeči od betelovega soka.

»Urednik bo za to dobil šest mesecev zapora,« je naposled rekel.

»Vseeno mu je. Pravi, da ga upniki pustijo pri miru samo takrat, ko je v zaporu.«

»Praviš torej, da je tvoj mali uradniški vajenec Hla Pe napisal ta članek popolnoma sam? Zelo bister fant – nad vse obetaven fant! Da mi ja ne bi nikoli več kdo rekel, da so vladne gimnazije izguba časa. Hla Pe si vsekakor zasluži, da dobi uradniško mesto.«

»Vi torej mislite, gospod, da bo ta članek zadoščal?«

U Po Kyin ni takoj odgovoril. Izpuščati je začel zasople, mučne zvoke; poskušal je vstati s stola. Ba Taik je ta zvok poznal. Prikazal se je skozi zastor iz kroglic, in z Ba Seinom sta vsak s svoje strani potisnila roko U Po Kyinu pod pazduhe in ga postavila na noge. U Po Kyin je za trenutek obstal, loveč ravnotežje z razporejanjem teže trebuha na nogah, tako kot si raznašalec rib namešča svoj tovor. Potem je pomahal Ba Taiku, naj odide.

»Ne povsem,« je izustil v odgovor na Ba Seinovo vprašanje, »nikakor ne povsem. Marsikaj bo še treba storiti. Je pa to dober začetek. Poslušaj.«

Stopil je k ograji in izpljunil čeznjo polna usta škrlatnega betela, nato pa začel s kratkimi koraki in z rokami na hrbtu hoditi po verandi. Nekoliko je racal, zaradi trenja

svojih ogromnih stegen. Med hojo je govoril v nizkem žargonu vladnih uradov – v mešanici burmanskih glagolov in angleških abstraktnih fraz:

»No torej, znova se poglobimo v to zadevo od začetka. S skupnimi močmi nameravamo izvesti napad na doktorja Veraswamija, ki je civilni zdravnik in upravnik zapora. Oklevetali ga bomo, uničili njegov ugled, nazadnje pa še njega samega, in to za vse večne čase. Bo pa to precej delikatna operacija.«

»Da, gospod.«

»Nobenega tveganja ne bo, vseeno pa se moramo zadeve lotiti počasi. Tu zdaj ne delujemo proti kakemu bednemu majhnemu uradničku ali policijskemu stražniku. Zdaj delujemo proti visokemu uradniku, pri visokih uradnikih, pa četudi so Indijci, stvari ne potekajo tako kot pri navadnih uradnikih. Kako se uniči navadnega uradnika? Z lahkoto: ena obtožba, dva ducata prič, odpoved in zapor na kazen. Tu pa to seveda ne bo delovalo. Počasi, počasi, počasi, tako jaz delujem. Nobenega škandala, predvsem pa nobene uradne preiskave. In nobene obtožbe, ki bi jo bilo mogoče ovreči, ne sme biti. Kljub temu pa moram v roku treh mesecev vbiti v glavo slehernemu Evropejcu v Kyauktadi, da je doktor zločinec. Česa naj ga torej obtožim? Podkupnine ne pridejo v poštev, zdravniki nikoli ne jemljejo večjih podkupnin. Česa torej?«

»Mogoče bi lahko zanetili upor v zaporu,« je rekel Ba Sein. »Kot njegov upravnik bi bil doktor vsega kriv.«

»Ne, to je prenevarno. Nočem, da bi zaporniški pazniki streljali s puškami na vse strani. Razen tega pa bi bilo to tudi drago. Očitno je torej lahko vzrok samo nelojalnost – nacionalizem, uporniška propaganda. Evropejce moramo prepričati, da so doktorjeva prepričanja nelojalna, protibritanska. Kar je dosti huje od podkupovanja; od

domorodnega uradnika se pričakuje, da jemlje podkupnino. Če pa samo za trenutek posumijo o njegovi lojalnosti, je to njegov konec.«

»To bo zelo težko dokazati,« je nasprotoval Ba Sein. »Doktor je zelo lojalen do Evropejcev. Vsakič, ko kdo kaj reče čeznje, se razjezi. In oni to gotovo vedo, mislite, da ne?«

»Pa kaj še, pa kaj še,« je pomirjujoče rekel U Po Kyin. »Noben Evropejec ne da nič na dokaze. Kadar ima človek črn obraz, je *dokaz* že sum. Nekaj anonimnih pisem bo naredilo čudeže. Tu gre zdaj samo za vztrajnost; obtožbe, obtožbe, nenehne obtožbe – tako je treba z Evropejci in nič drugače. Eno anonimno pismo za drugim, vsakemu Evropejcu po vrsti. In potem, ko bo njihova sumničavost dovolj vzbujena –« U Po Kyin je potegnil eno od svojih kratkih rok izza hrbta in tlesknil s palcem in kazalcem. In dodal: »Za začetek bo zalegel ta člančič v *Burmese Patriotu*. Evropejci bodo zatulili od besa, ko ga bodo videli. Naslednji korak pa je ta, da jih prepričamo, da je članek napisal doktor.«

»To bo pa težko, dokler ima doktor prijatelje med Evropejci. Vsi hodijo k njemu, kadar so bolni. Gospoda Macgregorja je v zadnjem obdobju hladnega vremena ozdravil napenjanja. Zdi se mi, da ga imajo za zelo dobrega zdravnika.«

»Kako slabo ti razumeš evropski um, Ko Ba Sein! Če hodijo Evropejci k Veraswamiju, je to samo zato, ker ni v Kyauktadi nobenega drugega zdravnika. Niti en Evropejec ne zaupa človeku s črnim obrazom, in to niti najmanj. Ne, ne, pri anonimnih pismih je treba biti pozoren samo na to, da se jih pošlje dovolj. Kmalu bom uredil, da doktor ne bo imel niti enega prijatelja več.«

»Kaj pa gospod Flory, trgovec z lesom?« je rekel Ba Sein. (Trgovčev priimek je izgovoril kot »Porley«.) »Zelo dober doktorjev prijatelj je. Vsako jutro ga vidim, kako gre k njemu na dom, kadar se mudi v Kyauktadi. Dvakrat pa je doktorja celo povabil k sebi na večerjo.«

»A-a, glede tega pa ti dam prav. Če bi bil Flory doktorjev prijatelj, bi nam to lahko škodovalo. Indijcu, ki ima evropskega prijatelja, ne moreš škodovati. To mu daje – kako se že glasi tista beseda, ki jo imajo tako radi? – prestiž. Ampak Flory bo svojega prijatelja zapustil, takoj ko se bodo začele težave. Ti ljudje ne čutijo nobene lojalnosti do domorodcev. Razen tega pa slučajno vem, da je Flory strahopetec. Z njim bom že opravil. Tvoja naloga, Ko Ba Sein, pa je ta, da zdaj budno spremljaš početje gospoda Macgregorja. Je zadnje čase kaj pisal komisarju – strogo zaupno, mislim?«

»Pred dvema dnevoma mu je nekaj pisal, ampak ko smo pismo odprli nad paro, smo videli, da ni v njem nič pomembnega.«

»No, dobro, bomo že poskrbeli za to, da bo imel kaj pisati. In takoj ko bo posumil v doktorja, bo nastopil trenutek za ono drugo zadevo, o kateri sem ti pravil. Tako da bomo – kako že temu reče gospod Macgregor? Oh ja, 'ubili dve ptici z enim kamnom'. Celó jato ptic, ha, ha!«

U Po Kyinov nasmeh je bil priskuten, klokotajoč zvok, ki mu je prihajal globoko iz trebuha, kot da bi se z njim pripravljaj, da bo zakašljaj; in vendar je bil to vesel, celo otroški smeh. Niti besede pa ni rekel o tisti »drugi zadevi«, ki je bila preveč zaupna, da bi bilo primerno o njej razpravljati celo na lastni verandi. Ba Sein je dojel, da je pogovor končan, zato je vstal in se oglato priklonil, kot zložljiv mizarški meter.

»Je še kaj, kar si vaša milost želi, da bi bilo opravljeno?« je rekel.

»Samo to glej, da bo gospod Macgregor dobil svoj izvod *Burmese Patriota*. Hla Peju pa reci, naj dobi nenađen napad griže in naj ne hodi v pisarno. Potreboval ga bom, da mi bo pomagal pisati anonimna pisma. To bo za zdaj vse.«

»Torej lahko grem, gospod?«

»Bog s teboj,« je precej razmišljeno rekel U Po Kyin in takoj spet poklical k sebi Ba Taika. Nikoli ni zapravlil niti trenutka svojega dne. Da je opravil z drugimi obiskovalci, mu ni vzelo preveč časa, in tisto mlado dekle je poslal nazaj v vas brez odškodnine, potem ko si je natančno ogledal njen obraz in izjavil, da je ne prepozna. Zdaj pa je bil že čas za zajtrk. Siloviti krči lakote, ki so ga popadli vsako jutro točno ob isti uri, so mu začeli mrcvariti želodec. Hlastno je zaklical:

»Ba Taik! Ej, Ba Taik! Kin Kin! Zajtrk! Pohitite, umiram od lakote!«

Za zaveso v dnevni sobi je že bila pogrnjena miza s skledo riža in dvanajstimi krožniki z različnimi vrstami karija, posušenimi rakci in rezinami zelenega manga. U Po Kyin se je odmajal k mizi, godrnjavo sedel in se takoj vrgel na hrano. Ma Kin, njegova žena, je stala za njim in mu streгла. To je bila mršava ženska pri petinštiridesetih, dobrohotnega, blede rjavega opičjega obraza. U Po Kyin se med jedjo zanjo sploh ni zmenil. Iz sklede, ki jo je držal tik pod nosom, je z urnimi, mastnimi prsti trpal vase hrano in pospešeno dihal. Vsi njegovi obroki so bili hitri, strastni in ogromni; to niti niso bili obroki, temveč orgije, razvrat s karijem in rižem. Ko je končal, se je naslonil nazaj, nekajkrat rignil in velel Ma Kin, naj mu prinese zeleno

burmansko cigaro. Nikoli ni kadil angleškega tobaka, o katerem je trdil, da nima nikakršnega okusa.

Kmalu zatem se je U Po Kyin z Ba Taikovo pomočjo oblekel za v pisarno in se nekaj časa občudoval v visokem ogledalu v dnevni sobi. To je bila soba z leseno opaženimi stenami z dvema stebroma, v katerih se je še zmeraj dalo prepoznati tikovi debli, ki sta nekoč podpirali visoki krošnji; bila je temna in zanikrna, kakršne so vse burmanske sobe, čeprav jo je dal U Po Kyin opremiti po »ingalejški modi«, s furnirano kredenco in stoli, nekaj litografijami kraljeve družine in gasilnim aparatom. Tla so bila prekrita z bambusovimi rogoznicami, ki so bile pošteno obrizgane s sokovi limete in betela.

Ma Kin je sedela na rogoznici v kotu in šivala *ingyi*. U Po Kyin se je počasi obračal pred ogledalom in si prizadeval, da bi videl svoj hrbet. Pokrit je bil z *gaungbaungom* iz svetlo rožnate svile in oblečen v *ingyi* iz poškrbljenega muslina in *paso* iz mandalajske svile čudovite lososno rožnate barve, okrašene z rumenim brokatom. Z naporom je obrnil glavo in zadovoljno zrl v *paso*, ki se je tesno oprijel lesketal na njegovi ogromni zadnjici. Ponosen je bil na svojo debelost, ker je v nagrmedenem mesu videl simbol svoje veličine. On, ki je bil nekoč neznan in lačen ničè, je bil zdaj debel in bogat, ljudje pa so trepetali pred njim. Od teles svojih sovražnikov je bil ves nabrekel; to je bila misel, iz katere je iztisnil nekaj skoraj podobnega poeziji.

»Tale novi *paso* sem dobil poceni, za dvaindvajset rupij, hej, Kin Kin?« je rekel.

Ma Kin je sklanjala glavo nad šivanjem. Bila je preprosta, staromodna ženska, ki se je bila navzela še manj evropskih navad kot U Po Kyin. Sedenje na stolu ji je povzročalo nelagodje. Vsako jutro je šla na bazar s košaro na glavi kot običajna vaščanka, in ob večerih si jo lahko videl,

kako kleči na vrtu in moli k belemu koničastemu vrhu pagode, ki je kraljevala nad mestom. Z U Po Kynovimi spletkami je bila поблиže seznanjena že več kot dvajset let.

»Ko Po Kyin,« je rekla, »ti si v življenju povzročil že dosti zla.«

U Po Kyin je zamahnil z rokom. »Pa kaj potem? S pagodami se bom za vse spokoril. Dovolj časa imam še.«

Ma Kin je spet sklonila glavo nad šivanje, nekoliko trmasto, kot je to storila vselej, kadar ni odobrvala česa, kar je počel U Po Kyin.

»Ampak, Ko Po Kyin, zakaj je potrebno vse to rovarjenje in spletkarjenje? Slišala sem te, o čem si se pogovarjal s Ko Ba Seinom na verandi. Nekaj grdega pripravljata proti doktorju Veraswamiju. Zakaj bi tako rada škodovala temu indijskemu zdravniku? Dober človek je.«

»Kaj pa ti veš o uradnih zadevah, ženska? Doktor mi je napoti. Kot prvo, noče jemati podkupnin, kar nam vsem otežuje življenje. Razen tega pa – no, še nekaj drugega je, za kar nimaš dovolj pameti, da bi lahko sploh doumela.«

»Ko Po Kyin, obogatel si in postal močan, ampak kaj pa imaš od tega dobrega? Ko sva bila revna, sva bila bolj srečna. Ah, dobro se spominjam časa, ko si bil samo mestni uradnik in sva imela prvič svojo hišo. Kako ponosna sva bila na svoje novo bambusovo pohištvo in na tvoje nalivno pero z zlato zaponko! In ko je tisti mladi angleški policist prišel k nama na dom in se usedel na najin najboljši stol in popil steklenico piva, kakšna čast se nama je tisto zdelo! Sreča ni v denarju. Česa si lahko zdaj še želiš, tudi če bi imel več denarja?«

»Ne trapaj, ženska, ne trapaj! Drži se kuhanja in šivanja, uradne zadeve pa prepusti tistim, ki se nanje razumejo.«

»Ne vem, no. Tvoja žena sem in zmeraj sem te ubogala. Vem pa, da ni nikoli dovolj zgodaj, da si človek pridobi

zasluge. Potrudi se, da bi si pridobil več zaslug, Ko Po Kyin! Zakaj ne bi na primer kupil nekaj živih rib in jih izpustil v reko? S tem si človek lahko pridobi veliko zaslug. Danes zjutraj, ko so svečeniki prišli po riž, so mi povedali, da imajo v samostanu dva nova svečenika in da sta lačna. Jim ne bi česa podaril, Ko Po Kyin? Sama jim nisem ničesar dala, zato da bi vse zasluge ti lahko pripisal sebi.«

U Po Kyin se je obrnil stran od ogledala. Njena prošnja se ga je rahlo dotaknila. Nikoli, če je bilo le možno kaj opraviti brez pretiranih neprijetnosti, ni izpustil priložnosti, da bi si pridobil zasluge. V njegovih očeh je bil kup zaslug neke vrste bančna vloga, ki neprestano raste. Vsaka riba, spuščena v reko, vsak dar svečeniku ga je premaknil korak bliže k nirvani. To je bila tolažilna misel. Naročil je, naj tisto košaro mangov, ki jo je prinesel vaški starešina, pošljejo v samostan.

Kmalu zatem se je odpravil od doma in hodil po cesti skupaj z Ba Taikom, ki je za njim nosil fascikel spisov. Hodil je počasi in zelo pokončno, da bi obdržal v ravnotežju svoj velikanski trebuh, nad glavo pa si je držal rumen svilen dežnik. Rožnati *paso* se mu je na soncu svetil kot satenasti praliné. Namenjen je bil na sodišče, kjer bo razsojal v zadevah, razpisanih za tisti dan.

II

Približno v času, ko se je U Po Kyin lotil jutranjih službenih opravkov, se je »gospod Porley«, trgovec z lesom in prijatelj doktorja Veraswamija, odpravil od doma proti klubu.

Flory je bil star približno petintrideset let, srednje visok in še kar lepo grajen. Imel je zelo črne, žimaste lase, ki so mu rasli nizko po zatilju, in pristrižene črne brke; njegova, po naravi bledikasta koža je bila potemnela od sonca. Ker se ni ne zredil niti postal plešast, ni bil videti prav nič starejši od svojih let, čeprav je bil njegov obraz z dolgimi in udrtimi lici kljub zagorelosti videti sila upadel in uvel okoli oči. Več kot očitno je bilo, da se tistega jutra ni obril. Oblečen je bil kot običajno, v belo srajco, kratke hlače kaki barve iz drila in dokolenke, namesto *topija* pa je imel na glavi pomečkan *terai*, ki si ga je poveznil postrani nad enim očesom. V roki je imel bambusovo palico z vrvico okoli zapestja, črna kokeršpanjelka z imenom Flo pa je počasi tacala za njim.

Toda vse to so bile drugotne značilnosti. Tisto, kar je človek na Floryju najprej opazil, je bilo grdo materino znamenje, ki se mu je kot nazobčan polmesec raztezalo po levem licu od očesa pa vse do koticčka ustnic. Gledano z leve, je imel njegov obraz izmučen, trpeč izraz, kot bi bilo materino znamenje modrica – bilo je namreč temno modre barve. Flory se je povsem zavedal, kako grdo je. In vedno, kadar ni bil sam, je bilo v njegovem gibanju opaziti nekakšno poševnost, kajti nenehno se je premikal tako, da njegovo materino znamenje ne bi bilo vidno.

Floryjeva hiša je stala na vrhu *maidana*, tik ob robu džungle. Od vrtnih vrat se je *maidan*, ves ožgan in rjavkast,

spuščal navzdol, okoli njega pa je bilo raztresenih pol ducata belih bungalovov. V razbeljenem zraku je vse trepetalo in drhtelo. Na pol poti navzdol je bilo angleško pokopališče, obdano z belim zidovjem, tik zraven njega pa je stala majhna cerkev s kovinsko streho. Za njim je bil evropski klub, in kadar je človek pogledal proti klubu – turobni enonadstropni leseni zgradbi – je gledal v pravo središče mesta. Evropski klub je duhovna citadela slehernega mesta v Indiji, resnični sedež britanske oblasti, nirvana, po kateri zaman hrepenijo domorodni uradniki in milijonarji. V tem primeru je bilo to dvojno res, kajti klub v Kyauktadi se je ponosno dičil s tem, da je skoraj edini klub v Burmi, ki ni še nikoli sprejel medse kakega orientalskega člana. Zadaj za klubom je tekel Iravadi, široka, blatno rumena reka, ki se je na tistih mestih, ki jih je osvetljevalo sonce, lesketala kot diamant; v daljavi za reko pa so se širila velikanska prostranstva riževih polj, segajoča vse do obzorja, ki se je končevalo z verigo črnkastih gričev.

Domorodno mesto, kakor tudi sodišče in zapor, je stalo malo naprej na desni strani, zvečine skrito v zelenih gajih pipalovih dreves. Konica pagode se je dvigovala med drevi kot vitko kopje z zlatim vršičkom. Kyauktada je bila dokaj značilno gornjeburmansko mesto, ki se ni prav dosti spremenilo od časa Marca Pola pa vse do druge burske vojne in zelo verjetno bi v srednjem veku spalo še stoletje dlje, če se ne bi izkazalo, da je nadvse primerno za sedež končne postaje vlaka. Leta 1910 jo je vlada razglasila za središče okrožja in za glavni sedež Napredka – razumljivega kot kraj z nizom sodišč in njim pripadajočo vojsko debelih, a večno lačnih zagovornikov, z bolnišnico, šolo in enim tistih ogromnih, trdnih zaporov, ki so jih Angleži zgradili vsepovsod med Gibraltarjem in Hongkongom. Mesto je štelu okoli štiri tisoč prebivalcev, vključno z